

[Hans Rasmussen.]

ren og over for helhedsløsningen. Jeg synes imidlertid, at det ærede medlem hr. Erik Eriksens tale, som så stærkt kritiserede den redegørelse, statsministeren gav ved åbningsmødet, ikke var særlig god. Jeg synes, den var løs og tynd, den var ikke særlig sammenhængende, det var nærmest brudstykker. Jeg sad og tænkte ved mig selv: mon ikke den tale havde været bedre, hvis den var sat på vers og af det ærede medlem var sunget på fynsk? For den havde ikke noget særligt indhold; det var nærmest sluteffekten, der tonede op, da dagsordensforslaget blev fremsat.

På samme måde kan jeg sige, at jeg sad og lyttede stærkt til det ærede medlem hr. Poul Møllers tale, og til tider følte jeg mig hensat til Studenterforeningen. Jeg ved jo, at det er særegent for det ærede medlem at fremføre sine synspunkter på en lidt hård og brutal måde, men virkningen er vist ikke altid lige god; det er, som om der, når talen er holdt, ikke er meget tilbage af den; der er ikke noget at høste. Det var der heller ikke i de ordførertaler, vi hørte; der var ikke noget at høste. Så kan vi jo se, hvordan det i øvrigt går med det stillede dagsordensforslag.

Begge de ærede ordførere talte meget om det betænkelige i at gøre arbejdsmarkedets forhold til genstand for politisk afgørelse; vi er dog vist mange i denne sal, der erindrer, at de begge ofte tidligere har deltaget i sådanne afgørelser. Jeg vil gerne understrege, at også efter min opfattelse bør politisk afgørelse af arbejdsmarkedets forhold være undtagelsen. Det er en gylden regel, at arbejdsmarkedets parter selv skal ordne arbejdsmarkedets forhold. Det vil på lang sigt være heldigt, om dette princip fastholdes, og i denne vurdering er som bekendt Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund helt enige. Det kan nok være værdt at understrege, at arbejdsmarkedets hovedorganisationer er lige så enige om bestemt at afvise det, som man navnlig fra oppositionspartierne venstre og de konservative fremfører som sin kongstanke vedrørende arbejdsmarkedet: den tvungne voldgift.

Situationen i foråret 1963 var som bekendt den ganske enkle, at arbejdsmarkedets parter ikke kunne forhandle sig til rette.

På trods af at produktionsudviklingen gav grundlag for visse forbedringer i de overenskomstmæssige bestemmelser, fastholdt arbejdsgiverne stædigt, at de ikke kunne strække sig videre end til en uændret forlængelse af overenskomsterne, endog med den betydelige forringelse, at den automatiske dyrtidsregulering skulle bortfalde, i hvert fald for den overenskomstperiode, vi gik ind i. På denne baggrund var der — hvis man i øvrigt erkendte, at samfundet kun dårligt i en tid, hvor vi var i fuld gang med at tilpasse os til frie handelsforhold i Europa, kunne tåle en stor arbejdskamp — to muligheder tilbage.

Den ene mulighed var at gennemføre helhedsløsningen med den sociale balance, som blev resultatet. Den anden mulighed var at anvende den udvej, som oppositionspartierne anviste, nemlig at sætte den tvungne voldgift ind mellem parterne. Den sidste var helt uantagelig for arbejdsmarkedets parter. Af den omstændighed, at arbejdsgiverne som bekendt gik ind på drøftelser med regeringen om en helhedsløsning, men sprang fra, da de så, hvad den kom til at dreje sig om, synes jeg vi kan se, at arbejdsgiverne ikke havde de samme tungtvejende principielle betænkeligheder ved den udvej, der i denne omgang blev benyttet. Jeg tror derfor efter en nøjere vurdering, at vi faktisk kommer sandheden langt nærmere ved at fastslå, at det ikke så meget var fremgangsmåden som det konkrete indhold, fremgangsmåden førte til, der skabte arbejdsgivernes modstand. Man må undskylde mig, når jeg siger, at det kan vi hverken i socialdemokratiet eller i den danske fagbevægelse føle nogen særlig beklagelse over.

Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde før: også jeg er absolut tilhænger af, at arbejdsmarkedets organisationer selv forhandler sig til rette om deres problemer, og at det må være den vej, som følges. Men forhandlingerne afhænger nu engang af, om der er forhandlingsvilje, om der er forhandlingsdygtighed til stede, og det var der absolut ikke i foråret 1963 hos arbejdsgiverne.

Hele denne debat kan imidlertid give anledning til yderligere nogle betragtninger. Ordføreren for venstre, det ærede medlem hr. Erik Eriksen, talte så meget om „LO-planen“. Vi har jo hørt det i taler landet over, og vi har set det i venstres og den konserva-